

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN Z PRZEDMIOTU HISTORIA W KLASIE V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Zakres wymagań	Poziom wymagań	
	Ocena niedostateczna	Ocena celująca
Wiedza	<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą; nie posiada podstawowych wiadomości i umiejętności niezbędnych do kontynuowania nauki oraz przyswajania nowych treści w klasie wyższej.</p>	<p>Uczeń posiada wiedzę określoną dla oceny bardzo dobrej, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> — posiada wiedzę wykraczającą poza obowiązkowe wymagania programowe; — systematycznie wzbogaca swą wiedzę przez czytanie książek i artykułów o treści historycznej; — interesuje się nowymi osiągnięciami nauki historycznej i prezentuje je w toku zajęć lekcyjnych.
Umiejętności		<p>Uczeń posiada umiejętności określone dla oceny bardzo dobrej, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> — potrafi korzystać ze źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela i zdobytych samodzielnie; — samodzielnie interpretuje źródła, potrafi łączyć zawarte w nich informacje; — potrafi powiązać problematykę historyczną z zagadnieniami poznanymi w czasie lekcji innych przedmiotów; — potrafi powiązać dzieje własnego regionu z historią Polski lub z dziejami powszechnymi; — potrafi udowodnić swoje zdanie, używając odpowiedniej argumentacji, posługując się przy tym bogatym słownictwem i pojęciami charakterystycznymi dla nauki historycznej.
Aktywność		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> — dodatkowo wykonuje zadania wykraczające poza obowiązkowe czynności procesu lekcyjnego; — podejmuje się z własnej woli opracowania różnych materiałów (plany, schematy, biogramy, gromadzi materiał regionalny, itp.); — osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach historycznych.

Zagadnienia	Wymagania edukacyjne na ocenę:			
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
	Uczeń posiada wiedzę i umiejętności określone dla oceny dopuszczającej, a zwłaszcza:	Uczeń posiada wiedzę i umiejętności określone dla oceny dopuszczającej, a ponadto:	Uczeń posiada wiedzę i umiejętności określone dla oceny dostatecznej, a ponadto:	Uczeń posiada wiedzę i umiejętności określone dla oceny dobrej, a ponadto:
<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — pochodzenie człowieka — różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia — życie człowieka pierwotnego — epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza — początki rolnictwa i udomowienie zwierząt — dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>pięściak</i> • <i>rewolucja neolityczna</i> • <i>koczowniczy tryb życia</i> • <i>osiadły tryb życia</i> • <i>hodowla</i> • <i>epoka kamienia</i> • <i>epoka brązu</i> • <i>epoka żelaza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>koczowniczy tryb życia,</i> • <i>osiadły tryb życia,</i> • <i>pięściak;</i> — opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym; — potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt; — wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>hodowla,</i> • <i>rewolucja neolityczna,</i> • <i>epoka kamienia,</i> • <i>epoka brązu,</i> • <i>epoka żelaza;</i> — przedstawia, skąd wywodzą się praludzie; — opisuje życie ludzi pierwotnych; — charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza; — wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> — porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym; — wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna; — przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza. <ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia pojęcie ewolucji; — charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka; — wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia; — wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej; — wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty. 	

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <p>— Mezopotamia jako kolebka cywilizacji</p> <p>— znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji</p> <p>— osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców starożytnej Mezopotamii</p> <p>— powstanie pierwszych państw</p> <p>— zajęcia różnych grup społecznych</p> <p>— Kodeks Hammurabiego</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mezopotamia</i> • <i>cywilizacja</i> • <i>Bliski Wschód</i> • <i>Babilonia</i> • <i>kanały nawadniające</i> • <i>Sumerowie</i> • <i>pismo klinowe</i> • <i>kodeks</i> • <i>zikkurat</i> • <i>podatki</i> 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mezopotamia,</i> • <i>Bliski Wschód,</i> • <i>cywilizacja,</i> • <i>miasto-państwo,</i> • <i>kanal nawadniający,</i> • <i>kodeks;</i> <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obszar Mezopotamii, • Bliski Wschód; <p>— wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka;</p> <p>— wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i>.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Babilonia,</i> • <i>Sumerowie,</i> • <i>pismo klinowe,</i> • <i>zikkurat,</i> • <i>podatki;</i> <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tygrys, • Eufkrat, • Ur, • Babilon; <p>— wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii.</p>	<p>— opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji;</p> <p>— charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii;</p> <p>— wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym.</p>	<p>— objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym;</p> <p>— tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa.</p>
---	--	--	--	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <p>— Egipt jako przykład antycznej cywilizacji</p> <p>— znaczenie Nilu dla państwa egipskiego</p> <p>— osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>— struktura społeczna w starożytnym Egipcie</p> <p>— wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>faraon</i> • <i>politeizm</i> • <i>mumifikacja</i> • <i>sarkofag</i> • <i>piramidy</i> • <i>hieroglify</i> 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>piramida,</i> • <i>faraon;</i> <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egipt, • Nil; <p>— opisuje wygląd piramid;</p> <p>— porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>politeizm,</i> • <i>hieroglify,</i> • <i>mumifikacja,</i> • <i>sarkofag;</i> <p>— wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej;</p> <p>— opisuje zakres władzy faraona.</p>	<p>— wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej;</p> <p>— przedstawia strukturę społeczną Egiptu;</p> <p>— podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan.</p>	<p>— wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny;</p> <p>— opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy.</p>
--	---	---	--	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — judaizm jako przykład religii monoteistycznej — biblijne dzieje Izraelitów — Dekalog — Tora — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • judaizm • Tora • Jahwe • Dekalog • Mesjasz • synagoga • Ziemia Obiecana • Arka Przymierza • monoteizm • plemię • Palestyna • prorok • Świątynia Jerozolimska — postacie biblijne: <ul style="list-style-type: none"> • Abraham • Mojżesz • Dawid • Salomon 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • Tora, • Żydzi, • Dekalog; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Palestynę, • Jerozolimę; — wyjaśnia, o czym opowiada Biblia; — wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • judaizm, • Jahwe, • Mesjasz, • synagoga, • Ziemia Obiecana, • Arka Przymierza, • monoteizm, • plemię, • Palestyna, • prorok, • Świątynia Jerozolimska; — wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje główne etapy historii Izraelitów; — charakteryzuje judaizm; — porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela. 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Jordan; — charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela: <ul style="list-style-type: none"> • Abraham, • Mojżesz, • Dawid, • Salomon; — wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem.
--	---	--	--	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Dalekiego Wschodu — system kastowy w Indiach — cywilizacja Doliny Indusu — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Daleki Wschód</i> • <i>Ariowie</i> • <i>kasta</i> • <i>hinduizm</i> • <i>Wielki Mur Chiński</i> • <i>Jedwabny Szlak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Daleki Wschód,</i> • <i>Wielki Mur Chiński;</i> — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Indie, • Chiny, • Daleki Wschód; — wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ariowie,</i> • <i>kasta,</i> • <i>hinduizm,</i> • <i>Jedwabny Szlak;</i> — wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu; — wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej; — wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje system kastowy w Indiach; — charakteryzuje wierzenia hinduistyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia i wskazuje na mapie rzeki: <ul style="list-style-type: none"> • Indus, • Huang He, • Jangcy; — charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem; — przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej.
<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji — pismo a prehistoria i historia — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>papirus</i> • <i>tabliczki gliniane</i> • <i>pismo obrazkowe</i> • <i>pismo klinowe</i> • <i>Fenicjanie</i> • <i>pismo alfabetyczne</i> • <i>alfabet łaciński</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>pismo obrazkowe,</i> • <i>hieroglify,</i> • <i>alfabet,</i> • <i>pismo alfabetyczne;</i> — wyjaśnia, do czego służy pismo; — charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>papirus,</i> • <i>tabliczki gliniane,</i> • <i>pismo klinowe,</i> • <i>Fenicjanie,</i> • <i>alfabet łaciński;</i> — wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka; — porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne; — wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią; — omawia przyczyny wynalezienia pisma. 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń; — przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły; — wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe; — przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego; — wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego.

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — naukowy aspekt wypraw Napoleona do Egiptu — trudności związane z rozszyfrowaniem hieroglifów — znaczenie Kamienia z Rosetty dla egiptologii — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kamień z Rosetty</i> — postać: <ul style="list-style-type: none"> • Jean François Champollion 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów. 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty; — wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona.
<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — warunki naturalne Grecji — życie w greckiej polis — cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej — Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hellada</i> • <i>Hellenowie</i> • <i>polis</i> • <i>demokracja</i> • <i>zgromadzenie ludowe</i> • <i>akropol</i> • <i>agora</i> — postać historyczna: <ul style="list-style-type: none"> • Perykles 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hellada</i>, • <i>Hellenowie</i>, • <i>polis</i>, • <i>demokracja</i>, • <i>zgromadzenie ludowe</i>; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Grecję, • Ateny. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>akropol</i>, • <i>agora</i>; — opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten; — wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską. 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Peryklesa; — wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis); — opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego; — wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną.

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <p>— powstanie i rozwój imperium perskiego</p> <p>— wojny grecko-perskie</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Persowie</i> • <i>danina</i> • <i>sojusz</i> • <i>hoplita</i> • <i>falanga</i> <p>— wydarzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bitwa pod Maratonem • bitwa pod Termopilami • bitwa pod Salaminą <p>— postacie historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dariusz • Kserkses • Leonidas 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>danina</i>, • <i>sojusz</i>; <p>— przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>hoplita</i>, • <i>hoplon</i>, • <i>falanga</i>; <p>— identyfikuje postacie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dariusza, • Kserksesa, • Leonidasa; <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spartę, • Persję. 	<p>— zna i zaznacza na osi czasu daty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bitwy pod Maratonem (490 r. p.n.e.), • bitwy pod Termopilami i Salaminą (480 r. p.n.e.), • bitwa pod Platejami (479 r. p.n.e.); <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maraton, • Termopile, • Salaminę, • Plateje; <p>— wyjaśnia przyczyny wojen grecko-perskich.</p>	<p>— opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy;</p> <p>— opisuje przebieg wojen grecko-perskich;</p> <p>— wyjaśnia genezę biegów maratońskich.</p>
---	--	---	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <p>— wierzenia starożytnych Greków</p> <p>— mity greckie</p> <p>— najważniejsi greccy bogowie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeus • Hera • Posejdon • Afrodyta • Atena • Hades • Hefajstos • Ares • Apollo • Hermes <p>— Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i></p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Olimp</i> • <i>mity</i> • <i>heros</i> • <i>Partenon</i> • <i>Herakles</i> • <i>Achilles</i> • <i>Odyseusz</i> • <i>wojna trojańska</i> • <i>koń trojański</i> <p>— postać historyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Homer 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>mity</i>, • <i>heros</i>; <p>— wymienia najważniejszych bogów i herosów greckich.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>politeizm</i>, • <i>Olimp</i>, • <i>Partenon</i>, • <i>koń trojański</i>; <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Homera; <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • górę Olimp, • Troję; <p>— przedstawia wierzenia starożytnych Greków.</p>	<p>— charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali;</p> <p>— omawia różne mity greckie;</p> <p>— przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i>;</p> <p>— wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>.</p>	<p>— opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków;</p> <p>— omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków.</p>
---	---	---	---	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wspólne elementy w kulturze greckich polis — najważniejsze dokonania sztuki greckiej — narodziny teatru greckiego — znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i jej najwybitniejsi przedstawiciele — grecka matematyka i medycyna — rola sportu w życiu starożytnych Greków — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wielkie Dionizje</i> • <i>amfiteatr</i> • <i>tragedia</i> • <i>komedia</i> • <i>filozofia</i> • <i>igrzyska</i> • <i>olimpiada</i> • <i>Olimpia</i> • <i>stadion</i> • <i>pięciobój olimpijski</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Fidiasz • Myron • Ajschylos • Sofokles • Eurypides • Arystofanes • Sokrates • Platon • Arystoteles • Hipokrates • Pitagoras, Tales z Miletu 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>amfiteatr</i>, • <i>igrzyska</i>, • <i>olimpiada</i>, • <i>stadion</i>; — opisuje rolę sportu w codziennym życiu; — opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wielkie Dionizje</i>, • <i>tragedia</i>, • <i>komedia</i>, • <i>filozofia</i>, • <i>Olimpia</i>, • <i>pięciobój olimpijski</i>; — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • pierwszych starożytnych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.); — wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji; — opisuje wygląd teatru greckiego; — opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Fidiasza, • Myrona, • Sofoklesa, • Pitagorasa, • Talesa z Miletu, • Sokratesa, • Platona, • Arystotelesa, • Archimedesesa, • Hipokratesa; — opisuje charakter i cele antycznego teatru; — przedstawia dokonania nauki greckiej; — objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich; — porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi.
---	--	--	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <p>— podboje Aleksandra Wielkiego</p> <p>— wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą)</p> <p>— wyprawa Aleksandra do Indii</p> <p>— kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • imperium • falanga macedońska • węzeł gordyjski • hellenizacja • kultura hellenistyczna <p>— postacie historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filip II • Aleksander Macedoński (Wielki) 	<p>— poprawnie posługuje się terminem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • imperium; <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego); <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indie; <p>— uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”;</p> <p>— określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • węzeł gordyjski, • hellenizacja; <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filipa II; <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Macedonię, • Persję, • Aleksandrię w Egipcie; <p>— opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego.</p>	<p>— posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • falanga macedońska, • kultura hellenistyczna; <p>— zna i zaznacza na osi czasu daty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bitwy nad rzeką Granik (334 r. p.n.e.), • bitwy pod Issos (333 r. p.n.e.), • bitwy pod Gaugamelą (331 r. p.n.e.); <p>— przedstawia skutki podbojów Aleksandra;</p> <p>— wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej.</p>	<p>— omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej;</p> <p>— charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego.</p>
<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <p>— siedem cudów świata</p> <p>— konstrukcja latarni morskiej w Faros</p>	<p>— wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli.</p>	<p>— przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności.</p>	<p>— opisuje losy latarni na Faros.</p>	<p>— charakteryzuje siedem cudów świata.</p>

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — legendarne początki państwa rzymskiego — zasady ustrojowe republiki rzymskiej — społeczeństwo starożytnego Rzymu — dokonania Gajusza Juliusza Cezara — upadek republiki — powstanie cesarstwa rzymskiego — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Italia</i> • <i>monarchia</i> • <i>republika</i> • <i>senat</i> • <i>patrycjusze</i> • <i>plebejusze</i> • <i>konsulowie</i> • <i>pretorzy</i> • <i>kwestorzy</i> • <i>trybun ludowy</i> • <i>dyktator</i> • <i>cesarz</i> — postacie legendarne i historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Romulus i Remus • Gajusz Juliusz Cezar • Oktawian August 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>dyktator</i>, • <i>cesarz</i>, • <i>zgromadzenie ludowe</i>; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Rzym; — wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Italia</i>, • <i>monarchia</i>, • <i>republika</i>, • <i>cesarstwo</i>, • <i>senat</i>, • <i>patrycjusze</i>, • <i>plebejusze</i>, • <i>konsulowie</i>, • <i>pretorzy</i>, • <i>kwestorzy</i>, • <i>trybun ludowy</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • założenia Rzymu (753 r. p.n.e.), • ustanowienia republiki w Rzymie (509 r. p.n.e.), • przejęcia pełni władzy w Rzymie przez Oktawiana Augusta (27 r. p.n.e.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Gajusza Juliusza Cezara, • Oktawiana Augusta; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Półwysep Apeniński; — przedstawia legendarne początki Rzymu; — przedstawia przeobrażenia ustrojowe Rzymu. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • śmierci Gajusza Juliusza Cezara (44 r. p.n.e.); — charakteryzuje urządzenie republiki rzymskiej i jej główne organy władzy; — przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich; — opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami. 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej; — porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej.
---	---	--	--	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — podboje rzymskie — Imperium Rzymskie i jego prowincje — organizacja armii rzymskiej — podział cesarstwa — upadek cesarstwa zachodniorzymskiego — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kartagina</i> • <i>prowincja</i> • <i>limes</i> • <i>legiony</i> • <i>legioniści</i> • <i>Imperium Rzymskie</i> • <i>pax Romana</i> • <i>romanizacja</i> • <i>barbarzyńcy</i> • <i>Germanie</i> • <i>Hunowie</i> • <i>wielka wędrówka ludów</i> • <i>Konstantynopol</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Imperium Rzymskie,</i> • <i>prowincja,</i> • <i>legiony,</i> • <i>legionista,</i> • <i>plemiona barbarzyńskie,</i> • <i>wielka wędrówka ludów;</i> — przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>romanizacja,</i> • <i>Germanie,</i> • <i>Hunowie;</i> — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r. n.e.); — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Kartaginę, • granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., • Konstantynopol; — wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego; — omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminem: <ul style="list-style-type: none"> • <i>limes;</i> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • podboju Kartaginy przez Rzymian (146 r. p.ne.), • podziału cesarstwa rzymskiego na część zachodnią i wschodnią (395 r. n.e.); — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • cesarza Konstantyna Wielkiego; — opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie; — opisuje przyczyny i skutki upadku cesarstwa zachodniego. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminem: <ul style="list-style-type: none"> • <i>pax Romana;</i> — opisuje, w jaki sposób walczyli rzymscy legioniści; — wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium; — wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy.
--	--	---	---	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto — życie codzienne i rozrywki w Rzymie — podział społeczeństwa rzymskiego — wierzenia religijne Rzymian — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>bazylika</i> • <i>Forum Romanum</i> • <i>termy</i> • <i>amfiteatr</i> • <i>gladiatorzy</i> • <i>patrycjusze</i> • <i>plebs</i> • <i>niewolnicy</i> • <i>westalki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>amfiteatr</i>, • <i>gladiatorzy</i>, • <i>niewolnicy</i>; — przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu; — omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>bazylika</i>, • <i>Forum Romanum</i>, • <i>termy</i>, • <i>patrycjusze</i>, • <i>plebs</i>, • <i>westalki</i>; — wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały; — charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem; — opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum; — wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>
--	---	---	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> I. Cywilizacje starożytne.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <p>— Rzymianie jako wielcy budowniczowie</p> <p>— kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków</p> <p>— prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa</p> <p>— najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kopuła</i> • <i>akwedukt</i> • <i>łuk triumfalny</i> • <i>Circus Maximus</i> • <i>Koloseum</i> • <i>Panteon</i> • <i>kodeks</i> • <i>Prawo XII Tablic</i> • <i>Kodeks Justyniana</i> <p>— postacie historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wergiliusz • Horacy 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>łuk triumfalny,</i> • <i>Circus Maximus,</i> • <i>Koloseum,</i> • <i>kodeks.</i> 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kopuła,</i> • <i>akwedukt,</i> • <i>Panteon,</i> • <i>Prawo XII tablic,</i> • <i>Kodeks Justyniana;</i> <p>— wymienia najważniejsze rozwiązania architektoniczne stosowane przez Rzymian;</p> <p>— wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.</i></p>	<p>— identyfikuje postacie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wergiliusza, • Horacego; <p>— uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów;</p> <p>— omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej;</p> <p>— wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu.</p>	<p>— wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa.</p>
--	--	---	---	---

<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <p>— Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej</p> <p>— przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie</p> <p>— rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>— Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesjasz</i> • <i>chrześcijaństwo</i> • <i>apostolowie</i> • <i>biskupi</i> • <i>papież</i> • <i>Biblia – Stary i Nowy Testament</i> • <i>Edykt mediolański</i> <p>— postacie historyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jezus z Nazaretu • święty Piotr • święty Paweł z Tarsu • Konstantyn Wielki 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>apostolowie</i>, • <i>Jezus z Nazaretu</i>, • <i>chrześcijaństwo</i>, • <i>biskupi</i>, • <i>papież</i>, • <i>Biblia – Stary i Nowy Testament</i>; <p>— identyfikuje postacie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jezusa z Nazaretu, • świętego Piotra, • świętego Pawła z Tarsu; <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palestynę, • Jerozolimę. 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesjasz</i>, • <i>Edykt mediolański</i>; <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediolan; <p>— charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa;</p> <p>— omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego.</p>	<p>— zna i zaznacza na osi czasu daty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukrzyżowania Jezusa i początków chrześcijaństwa (33 r. n.e.), • wydania Edyktu mediolańskiego (313 r. n.e.); <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cesarza Konstantyna Wielkiego; <p>— wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu;</p> <p>— wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa;</p> <p>— wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa.</p>	<p>— opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie;</p> <p>— wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem.</p>
<p>Podstawa programowa: I. Cywilizacje starożytne.</p> <p>Material nauczania:</p> <p>— rola szlaków handlowych w starożytności</p> <p>— bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian</p> <p>— kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku</p>	<p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska); <p>— wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje.</p>	<p>— wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian.</p>	<p>— wyjaśnia rolę szlaków handlowych.</p>	<p>— podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności.</p>

<p>Podstawa programowa: II. Bizancjum i świat islamu.</p> <p>Material nauczania:</p> <p>— cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego</p> <p>— dokonania Justyniana Wielkiego</p> <p>— Konstantynopol jako Nowy Rzym</p> <p>— tradycja grecka w Bizancjum</p> <p>— osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków</p> <p>— upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bizancjum</i> • <i>Hagia Sophia</i> • <i>ikona</i> • <i>freski</i> • <i>mozaika</i> <p>— postać historyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justynian I Wielki 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ikona</i>, • <i>freski</i>, • <i>mozaika</i>. 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bizancjum</i>, • <i>Hagia Sofia</i>; <p>— zna i zaznacza na osi czasu datę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upadku Konstantynopola (1453 r.); <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konstantynopol, • granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego; <p>— wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>;</p> <p>— tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem.</p>	<p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justyniana I Wielkiego; <p>— wymienia zasługi Justyniana I Wielkiego;</p> <p>— wymienia osiągnięcia nauki i kultury bizantyjskiej;</p> <p>— charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce;</p> <p>— wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego;</p> <p>— podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego.</p>	<p>— wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola.</p> <p>— uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką.</p> <p>— wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw.</p>
--	--	--	--	--

<p>Podstawa programowa: II. Bizancjum i świat islamu.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — pochodzenie Arabów — działalność Mahometa i narodziny islamu — religia muzułmańska i jej zasady — dżihad i podboje Arabów — kultura i nauka arabska — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>oaza</i> • <i>Czarny Kamień</i> • <i>Mekka</i> • <i>Medyna</i> • <i>islam</i> • <i>Allach</i> • <i>Koran</i> • <i>meczet</i> • <i>minaret</i> • <i>mihrab</i> • <i>minbar</i> • <i>dżihad</i> • <i>kalifowie</i> • <i>cyfry arabskie</i> • <i>stal damasceńska</i> • <i>arabeski</i> — postać historyczna: <ul style="list-style-type: none"> • Mahomet 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>oaza</i>, • <i>islam</i>, • <i>muzułmanin</i>, • <i>Allach</i>, • <i>Koran</i>, • <i>meczet</i>. — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Mahometa. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Czarny Kamień</i>, • <i>Mekka</i>, • <i>Medyna</i>, • <i>minaret</i>, • <i>mihrab</i>, • <i>minbar</i>, • <i>dżihad</i>, • <i>kalifowie</i>, • <i>cyfry arabskie</i>, • <i>stal damasceńska</i>, • <i>arabeski</i>; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Półwysep Arabski, • Mekkę, • Medynę, • imperium arabskie w okresie świetności; — omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.); — omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu; — charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu. 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem; — podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków.
--	---	--	--	---

<p>Podstawa programowa: III. Średniowieczna Europa.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — powstanie państwa Franków — cesarstwo Karola Wielkiego — rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego — traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie — Rzesza Niemiecka — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Frankowie</i> • <i>dynastia</i> • <i>majordom</i> • <i>Karolingowie</i> • <i>układ w Verdun</i> • <i>cesarstwo</i> • <i>margrabia</i> • <i>marchia</i> • <i>możnowładca</i> • <i>Rzesza Niemiecka</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Chlodwig • Karol Młot • Pepin Mały • Karol Wielki • Otton I 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>dynastia</i>, • <i>cesarstwo</i>, • <i>możnowładca</i>; — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Karola Wielkiego; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Rzym; — wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „<i>Wielki</i>”. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Frankowie</i>, • <i>majordom</i>, • <i>Karolingowie</i>, • <i>układ w Verdun</i>, • <i>margrabia</i>, • <i>marchia</i>, • <i>Rzesza Niemiecka</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • koronacji cesarskiej Karola Wielkiego (800 r.), • traktatu w Verdun i podziału państwa Franków (843 r.); — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, • Akwizgran; — przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • bitwy pod Poitiers (732 r.), • koronacji cesarskiej Ottona I (962 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Chlodwiga, • Karola Młota, • Pepina Małego, • Ottona I; — wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów; — charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej; — tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy.
--	--	---	--	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> III. Średniowieczna Europa.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — wielka schizma wschodnia i jej skutki — przyczyny sporu między cesarzem a papieżem w XI wieku — spotkanie Grzegorza VII z Henrykiem IV w Canossie — konkordat wormacki i jego postanowienia — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>dogmaty</i> • <i>schizma</i> • <i>patriarcha</i> • <i>prawosławie</i> • <i>ekskomunika</i> • <i>inwestytura</i> • <i>synod</i> • <i>konkordat</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • papież Grzegorz VII • cesarz Henryk IV 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>prawosławie</i>, • <i>ekskomunika</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>dogmaty</i>, • <i>schizma</i>, • <i>patriarcha</i>, • <i>inwestytura</i>, • <i>synod</i>, • <i>konkordat</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • wielkiej schizmy wschodniej (1054 r.), • konkordatu w Wormacji (1122 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • papieża Grzegorza VII, • cesarza Henryka IV; — wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • ukorzenia się Henryka IV przed Grzegorzem VII w Canossie (1077 r.); — wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej; — wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne; — przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.; — przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę; — omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym.
<p><u>Podstawa programowa:</u> III. Średniowieczna Europa.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — powstanie zakonu Krzyżaków 			<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia zakon Krzyżaków. 	

<p>Podstawa programowa: III. Średniowieczna Europa.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat — wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy — przyczyny kasacji zakonu — polskie posiadłości templariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia genezę bogactwa templariuszy; — opisuje mit skarbu templariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego; — opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia legendę o św. Graalu.
<p>Podstawa programowa: IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — podział społeczeństwa na seniorów i wasali — społeczna drabina feudalna — podział społeczeństwa średniowiecznego na stany — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>feudalizm</i> • <i>senior</i> • <i>wasal</i> • <i>lenno</i> • <i>hold lenny</i> • <i>stan</i> • <i>przywilej</i> • <i>suzeren</i> • <i>duchowieństwo</i> • <i>chłopi</i> • <i>szlachta</i> • <i>mieszczństwo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>senior,</i> • <i>wasal,</i> • <i>hold lenny,</i> • <i>przywilej;</i> — wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>feudalizm,</i> • <i>lenno,</i> • <i>stan,</i> • <i>suzeren,</i> • <i>duchowieństwo,</i> • <i>chłopi,</i> • <i>szlachta,</i> • <i>mieszczństwo;</i> — przedstawia, jak wyglądał hold lenny; — wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym; — opisuje zależność między seniorem a wasalem. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane.

<p><u>Podstawa programowa:</u> IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — ideał rycerza i jego obowiązki — od pazia do rycerza — życie codzienne rycerzy — elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza — kultura rycerska — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>rycerz</i> • <i>kodeks honorowy</i> • <i>paź</i> • <i>giermek</i> • <i>pasowanie</i> • <i>herb</i> • <i>kopia</i> • <i>ostrog</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>rycerz</i>, • <i>herb</i>, • <i>kopia</i>, • <i>ostrog</i>; — opisuje uzbrojenie rycerzy. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>kodeks honorowy</i>, • <i>paź</i>, • <i>giermek</i>, • <i>pasowanie</i>; — charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego; — wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje życie codzienne rycerstwa; — przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego; — opisuje ceremonię pasowania na rycerza. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia historię najślynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa.
<p><u>Podstawa programowa:</u> IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — rola turniejów rycerskich — przebieg turniejów — konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju — obyczajowość turniejowa 	<ul style="list-style-type: none"> — przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje przebieg turniejów rycerskich.

<p><u>Podstawa programowa:</u> IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich — lokacje miast i wsi — samorząd miejski i jego organy — społeczeństwo miejskie — organy samorządu wiejskiego — wygląd średniowiecznego miasta — zajęcia ludności wiejskiej — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>gród</i> • <i>osada targowa</i> • <i>lokacja</i> • <i>zasadźca</i> • <i>kupcy</i> • <i>rzemieślnicy</i> • <i>rynek</i> • <i>targi</i> • <i>wójt</i> • <i>burmistrz</i> • <i>rada miejska</i> • <i>ława miejska</i> • <i>ratusz</i> • <i>cech</i> • <i>sołtys</i> • <i>ława wiejska</i> • <i>trójpolówka</i> • <i>plug</i> • <i>radło</i> • <i>brona</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>kupcy,</i> • <i>rzemieślnicy,</i> • <i>rynek,</i> • <i>targi,</i> • <i>ratusz,</i> • <i>plug,</i> • <i>radło,</i> • <i>brona;</i> — porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>gród,</i> • <i>osada targowa,</i> • <i>lokacja,</i> • <i>zasadźca,</i> • <i>wójt,</i> • <i>burmistrz,</i> • <i>rada miejska,</i> • <i>ława miejska,</i> • <i>cech,</i> • <i>sołtys,</i> • <i>ława wiejska,</i> • <i>trójpolówka;</i> — opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta; — opisuje wygląd średniowiecznego miasta; — charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast; — opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi; — przedstawia organy samorządu miejskiego; — charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan; — wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczkański w Polsce; — znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości.
--	--	---	---	---

<p>Podstawa programowa: IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p>Material nauczania:</p> <p>— duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki</p> <p>— religijność doby średniowiecza</p> <p>— średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie</p> <p>— życie w średniowiecznym klasztorze</p> <p>— średniowieczne szkolnictwo</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakon • klasztor • opat • reguła zakonna • benedyktyni • cystersi • franciszkanie • dominikanie • skryptoria • kopiści • asceza • benedyktyńska praca • uniwersytet <p>— postać historyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • święty Franciszek z Asyżu 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakon, • klasztor, • uniwersytet; <p>— omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opat, • reguła zakonna, • benedyktyni, • cystersi, • skryptoria, • kopiści, • franciszkanie, • dominikanie, • asceza, • benedyktyńska praca; <p>— wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści;</p> <p>— charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu;</p> <p>— opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym.</p>	<p>— wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i>;</p> <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • świętego Franciszka z Asyżu; <p>— przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne;</p> <p>— charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo;</p> <p>— porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne.</p>	<p>— porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze;</p> <p>— wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitułarz.</p>
--	--	---	--	--

<p><u>Podstawa programowa:</u> IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — rola sztuki w średniowieczu — znaczenie <i>Biblia pauperum</i> — styl romański i jego cechy — styl gotycki i jego charakterystyczne elementy — rzeźba i malarstwo średniowieczne — pismo i miniatury w rękopisach — zabytki średniowieczne w Polsce — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Biblia pauperum</i> • <i>styl romański</i> • <i>styl gotycki</i> • <i>katedra</i> • <i>portal</i> • <i>sklepienie</i> • <i>witraże</i> • <i>łuki oporowe</i> • <i>apsyda</i> • <i>rozeta</i> • <i>przypory</i> • <i>miniatura</i> • <i>inicjał</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>katedra,</i> • <i>witraże,</i> • <i>miniatura;</i> — wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>biblia pauperum,</i> • <i>styl romański,</i> • <i>styl gotycki,</i> • <i>portal,</i> • <i>sklepienie,</i> • <i>łuki oporowe,</i> • <i>apsyda,</i> • <i>rozeta,</i> • <i>przypory,</i> • <i>inicjał;</i> — wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje styl romański; — omawia cechy stylu gotyckiego; — na podstawie ilustracji przedstawiających średniowieczne zabytki architektoniczne określa styl, w jakim zostały wzniesione. 	<ul style="list-style-type: none"> — porównuje styl gotycki i romański; — wymienia przykłady zabytków architektonicznych wzniesionych w stylu romańskim i gotyckim; — przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego.
--	---	--	--	---

<p>Podstawa programowa: V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych — osada w Biskupinie — Słowianie w Europie i ich kultura — wierzenia dawnych Słowian — pierwsze państwa słowiańskie — plemiona słowiańskie na ziemiach polskich — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>kurhan</i> • <i>kamiennie kręgi</i> • <i>Biskupin</i> • <i>wielka wędrówka ludów</i> • <i>Słowianie</i> • <i>Swaróg</i> • <i>Perun</i> • <i>Świętowit</i> • <i>plemię</i> • <i>Państwo Wielkomorawskie</i> • <i>Wiślanie</i> • <i>Polanie</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • święty Cyryl • święty Metody 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>wielka wędrówka ludów</i>, • <i>plemię</i>; — opisuje wygląd osady w Biskupinie; — wymienia najważniejsze zajęcia ludności zamieszkującej polskie ziemie ponad tysiąc lat temu. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>kurhan</i>, • <i>kamiennie kręgi</i>, • <i>Biskupin</i>, • <i>Słowianie</i>, • <i>Swaróg</i>, • <i>Perun</i>, • <i>Świętowit</i>, • <i>Państwo Wielkomorawskie</i>, • <i>Wiślanie</i>, • <i>Polanie</i>; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich; — przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich; — charakteryzuje wierzenia Słowian. 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • świętego Cyryla, • świętego Metodego; — przedstawia najstarsze państwa słowiańskie; — wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim; — wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody. 	<ul style="list-style-type: none"> — podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych; — wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański.
---	---	---	---	--

<p>Podstawa programowa: V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — rozwój państwa Polan — dynastia Piastów — panowanie Mieszka I — małżeństwo Mieszka z Dobrawą — chrzest Polski i jego skutki — konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>książe</i> • <i>dynastia</i> • <i>Piastowie</i> • <i>biskupstwo</i> • <i>dyplomacja</i> • <i>poganin</i> • <i>Dagome iudex</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Mieszko I • Dobrawa 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>książe</i>, • <i>dynastia</i>, • <i>Piastowie</i>; — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • chrztu Polski (966 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Mieszka I, • Dobrawy; — wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „<i>Polska</i>”. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>biskupstwo</i>, • <i>dyplomacja</i>, • <i>poganin</i>, • <i>Dagome iudex</i>; — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • bitwy pod Cedynią (972 r.); — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Gniezno, • Poznań, • Wielkopolskę, • granice państwa Mieszka I; — wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I; — wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I; — opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami. 	<ul style="list-style-type: none"> — uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski.
--	---	---	--	--

<p>Podstawa programowa: V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — misja biskupa Wojciecha i jej skutki — zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje — powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich — stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami — koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>relikwie</i> • <i>zjazd gnieźnieński</i> • <i>arcybiskupstwo</i> • <i>Milsko</i> • <i>Łużyce</i> • <i>Grody Czerwieńskie</i> • <i>koronacja</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Bolesław Chrobry • biskup Wojciech • cesarz Otton III 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>arcybiskupstwo</i>, • <i>koronacja</i>; — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • zjazdu gnieźnieńskiego (1000 r.); — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Bolesława Chrobrego; — wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>relikwie</i>, • <i>zjazd gnieźnieński</i>, • <i>Milsko</i>, • <i>Łużyce</i>, • <i>Grody Czerwieńskie</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • wyprawa biskupa Wojciecha na ziemię Prusów (997 r.), • koronacji i śmierci Bolesława Chrobrego (1025 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • biskupa Wojciecha, • cesarza Ottona III; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemię przez niego podbite; — opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego; — przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie; — opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim; — opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski.
--	--	---	--	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego — panowanie Mieszka II — reformy Kazimierza Odnowiciela — Kraków stolicą państwa — polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego — koronacja Bolesława Śmiałego — konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki — termin: <ul style="list-style-type: none"> • <i>insygnia królewskie</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Mieszko II • Kazimierz Odnowiciel • Bolesław Śmiały • biskup Stanisław 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Mieszka II, • Kazimierza Odnowiciela, • Bolesława Śmiałego; — wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „<i>Odnowicielem</i>”. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminem: <ul style="list-style-type: none"> • <i>insygnia królewskie</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • spustoszenia Wielkopolski przez Czechów (1038 r.), • koronacji Bolesława Śmiałego (1076 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Bezpryma, • biskupa Stanisława; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego; — ocenia postawę Bezpryma; — przedstawia przyczyny i skutki kryzysu państwa polskiego; — charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego; — wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem.
---	---	---	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p><u>Material nauczania:</u> — testament Krzywoustego i jego założenia</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>testament</i> • <i>zasada senioratu</i> • <i>senior i juniorzy</i> <p>— postać historyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bolesław Krzywousty 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>testament</i>, • <i>senior</i>, • <i>juniorzy</i>, • <i>zasada senioratu</i>. <p>— zna i zaznacza na osi czasu datę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ogłoszenia testamentu Bolesława Krzywoustego i początku rozbicia dzielnicowego w Polsce (1138 r.); <p>— identyfikuje postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bolesława Krzywoustego. 	<p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • państwo Bolesława Krzywoustego. 	<p>— omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego.</p>	<p>— wyjaśnia zasadę senioratu;</p> <p>— ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu.</p>
---	---	---	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u> — grody i ich funkcje — życie w grodzie i na podgrodziu — sposoby uprawy roli na ziemiach polskich — podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów — zakres władzy panującego — powinności poddanych wobec władcy — powstanie rycerstwa w Polsce — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • metoda żarowa • gród • podgrodzie • prawo książęce • danina, posługi • osada służebna • wojowie • drużyna książęca </p>	<p>— posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • gród, • podgrodzie, • danina, • posługi; </p> <p>— przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu;</p> <p>— opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • prawo książęce, • osada służebna; </p> <p>— charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim;</p> <p>— omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów.</p>	<p>— przedstawia charakter drużyny książęcej;</p> <p>— wyjaśnia powinności ludności względem władcy.</p>	<p>— wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza.</p>
<p><u>Podstawa programowa:</u> V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u> — źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego — obiektywizm i prawda historyczna</p>	<p>— wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów;</p> <p>— tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych.</p>	<p>— identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Galla Anonima, • Wincentego Kadłubka. </p>	<p>— omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima;</p> <p>— wymienia przyczyny powstania kronik.</p>	<p>— określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka.</p>

<p><u>Podstawa programowa:</u> VI. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — walki wewnętrzne między książętami piastowskimi — utrwalenie rozbitcia dzielnicowego — osłabienie Polski na arenie międzynarodowej — sprowadzenie Krzyżaków do Polski — najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą — przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbitcia dzielnicowego — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozbitcie dzielnicowe</i> • <i>dzielnic senioralna</i> • <i>Tatarzy</i> • <i>osadnictwo</i> • <i>kolonizacja</i> • <i>trójpolówka</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Władysław Wygnaniec • Leszek Biały • Konrad Mazowiecki • Henryk Pobożny 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozbitcie dzielnicowe</i>, • <i>dzielnic senioralna</i>, • <i>Tatarzy</i>; — wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>osadnictwo</i>, • <i>kolonizacja</i>, • <i>trójpolówka</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), • zjazdu w Gąsawie (1227 r.), • bitwy pod Legnicą (1241 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Władysława Wygnańca, • Bolesława Kędzierzawego, • Mieszka III Starego, • Henryka Sandomierskiego, • Kazimierza Sprawiedliwego, • Leszka Białego, • Konrada Mazowieckiego, • Henryka Pobożnego; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbitcia dzielnicowego; — charakteryzuje państwo polskie podczas rozbitcia dzielnicowego. 	<ul style="list-style-type: none"> — opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia; — omawia skutki rozbitcia dzielnicowego; — opisuje kolonizację na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia historię zakonu krzyżackiego; — wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu.
--	---	---	---	--

<p>Podstawa programowa: VI. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — koronacja i śmierć Przemysła II — panowanie Wacława II — rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich — przejęcia władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja — rządy Władysława Łokietka — konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>starosta</i> • <i>Szczerbiec</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Przemysł II • arcybiskup Jakub Świnka • Wacław II • Władysław Łokietek 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>starosta</i>, • <i>Szczerbiec</i>. — zna i zaznacza na osi czasu datę: <ul style="list-style-type: none"> • koronacji Władysława Łokietka (1320 r.); — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Władysława Łokietka. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • koronacji Przemysła II (1295 r.), • zagarnięcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego (1309 r.), • bitwy pod Płowcami (1331 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Przemysła II, • arcybiskupa Jakuba Świnki, • Wacława II, • Wacława III; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, • ziemie utracone na rzecz Krzyżaków. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II; — opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie; — przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju; — opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki.
--	---	--	---	---

<p>Podstawa programowa: VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego — pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu — przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego — reformy Kazimierza Wielkiego — umocnienie granic państwa — utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji — zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>uniwersytet</i> • <i>Orle Gniazda</i> • <i>Akademia Krakowska</i> — postać historyczna: <ul style="list-style-type: none"> • Kazimierz Wielki 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>uniwersytet</i>, • <i>Orle Gniazda</i>, • <i>Akademia Krakowska</i>; — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Kazimierza Wielkiego; — tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „<i>Wielki</i>”; — wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), • pokoju w Kaliszu (1343 r.), • założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), • zjazdu monarchów w Krakowie i uczty u Wierzyńka (1364 r.); — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Mikołaja Wierzyńka; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu; — charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego; — podaje przyczyny i skutki założenia Akademii Krakowskiej; — wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa; — tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej; — wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka.
--	---	--	--	--

<p>Podstawa programowa: VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p>Material nauczania:</p> <ul style="list-style-type: none"> — koniec dynastii Piastów na polskim tronie — rządy Andegawenów w Polsce — unia polsko-litewska w Krewie — wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem — pierwszy pokój w Toruniu — unia w Horodle — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Andegawenowie</i> • <i>unia personalna</i> • <i>sobór</i> • <i>Wielkie Księstwo Litewskie</i> • <i>Jagiellonowie</i> — postacie historyczne: <ul style="list-style-type: none"> • Ludwik Węgierski • Jadwiga • Władysław Jagiełło • wielki książę Witold • Paweł Włodkowic • Ulrich von Jungingen 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Jagiellonowie,</i> • <i>unia personalna;</i> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • unii w Krewie (1385 r.), • bitwy pod Grunwaldem (1410 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Jadwigi, • Władysława Jagiełły, • Zawiszy Czarnego; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • granice Wielkiego Księstwa Litewskiego; — przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę; — opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Andegawenowie,</i> • <i>sobór,</i> • <i>Wielkie Księstwo Litewskie,</i> — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (lata 1409–1411), • unii w Horodle (1413 r.); — identyfikuje postacie: <ul style="list-style-type: none"> • Ludwika Węgierskiego, • wielkiego księcia Witolda, • Pawła Włodkowica, • Ulricha von Jungingena; — wskazuje na mapie: <ul style="list-style-type: none"> • Krewa, • Horodło, • Grunwald, • Toruń; — wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; — opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę; — wymienia postanowienia unii w Krewie; — przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu; — wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle. 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji; — wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński.
---	---	--	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p><u>Materiał nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> — Jan Matejko jako malarz dziejów Polski — obrazy jako źródło wiedzy historycznej — znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje postać: <ul style="list-style-type: none"> • Jana Matejki. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła. 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>; — omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>.
---	---	--	---	---

<p><u>Podstawa programowa:</u> VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <p>— wojna trzynastoletnia</p> <p>— drugi pokój toruński i jego postanowienia</p> <p>— terminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Związek Pruski</i> • <i>wojna trzynastoletnia</i> • <i>Prusy Królewskie</i> • <i>Prusy Zakonne</i> • <i>wojska zaciężne</i> • <i>żold</i> <p>— postać historyczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kazimierz Jagiellończyk 	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wojska zaciężne,</i> • <i>żold;</i> <p>— identyfikuje postacie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kazimierza Jagiellończyka; <p>— wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza.</p>	<p>— poprawnie posługuje się terminami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Związek Pruski,</i> • <i>wojna trzynastoletnia,</i> • <i>Prusy Królewskie,</i> • <i>Prusy Zakonne;</i> <p>— zna i zaznacza na osi czasu daty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wojny trzynastoletniej (lata 1454-1466), • podpisania drugiego pokoju toruńskiego i odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego (1466 r.); <p>— wskazuje na mapie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prusy Królewskie, • Prusy Zakonne; <p>— charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka.</p>	<p>— wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej;</p> <p>— przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego.</p>	<p>— wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego;</p> <p>— opisuje przebieg wojny trzynastoletniej;</p> <p>— porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego;</p> <p>— uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki.</p>
---	--	---	--	--

<p><u>Podstawa programowa:</u> VII. Polska w XIV i XV wieku.</p> <p><u>Material nauczania:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — monarchia patrymonialna i stanowa — wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej — przekształcenie się rycerstwa w szlachtę — przywileje szlacheckie i ich konsekwencje — ukształtowanie się sejm walnego — konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej — terminy: <ul style="list-style-type: none"> • <i>monarchia patrymonialna</i> • <i>monarchia stanowa</i> • <i>przywileje</i> • <i>szlachta</i> • <i>pańszczyzna</i> • <i>konstytucja sejmowa</i> • <i>sejm walny</i> • <i>izba poselska</i> • <i>senat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>szlachta</i>, • <i>sejm walny</i>, • <i>izba poselska</i>, • <i>senat</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie posługuje się terminami: <ul style="list-style-type: none"> • <i>monarchia patrymonialna</i>, • <i>monarchia stanowa</i>, • <i>przywileje</i>, • <i>pańszczyzna</i>, • <i>konstytucja sejmowa</i>; — zna i zaznacza na osi czasu daty: <ul style="list-style-type: none"> • ogłoszenia przywileju koszyckiego (1374 r.), • uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.); — przedstawia sejm walny oraz jego skład. 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę; — wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce; — przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie; — wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce; — tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową; — wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejm walnego: izby poselskiej oraz senatu.
---	--	---	---	--